[13] A. Ferenczi, Firtosvár aranyéemlelete Székelység, 4, 1934, nr. 7-8; idem, Siebenbürgische Vierteljahrschrift, 62, 1939, p. 59-78, K. Horedt, *Contribuţii la istoria Transilvaniei, sec. IV–XIII,* Bucureşti, 1958, p. 105-106; Iudita Winkler, SCN, 3, 1960, p. 451-454; C. Preda, SCIV, 23, 1972, 3, p. 401; R. Ardevan, BSNR, 77-79, 1983-1985, 131-133, p. 239 şi 251, nr. 69, 71, 73 şi 76; V. Butnariu, BSNR, 77-79, 1983-1985, 131-133, p. 231.

[14] Carmen Maria Petolescu, Apulum, 11, 1973, p. 771-772; B. Mitrea, BSNR, 70-74, 1976-1980, 124-128, p. 591, nr. 237; V. Butnariu, ArhMold, 14, 1991, p. 89, nr. 43.

[15] Iudita Winkler, SCN, 3, 1960, p. 455; C. Preda, *op. cit.,* p. 412; V. Butnariu, *op. cit.*, p. 90, nr. 90.

[16] A.A. Nudelman, *op. cit.,* p. 175, nr. 14; V. Butnariu, *op. cit.*, p. 95, nr. 92.

[17] A.V. Gudkova, M.N. Fokeev, *Zemledel'cy i kočevnikiv v nizov'ja. ch. Dunaja I-IV w.n.e.*, Kiev, 1984, p. 106, fig. 1/3; V. Butnariu, *op. cit.,* p. 94, nr. 91.

[18] Al. Odobescu, AARMSI, 10, p. 262; C. Schuckard, AEM, 9, 1885, p. 230; D. Protase, *Problema continuităţii în lumina arheologiei şi numismaticii,* Bucureşti, 1966, p. 82, nr. 146; C. Preda, *op. cit.*, p. 470; V. Butnariu, *op. cit.*, p. 89, nr. 36.

[19] Vezi *supra* notele 7-9 la care adaugă R. Ocheşeanu, Cultură şi civilizaţie la Dunărea de Jos, 3-4, 1987, p. 169-171; Gh. Poenaru Bordea, la Al. Suceveanu, *Histria VI, Les thermes romains,* Bucureşti, 1982, p. 155-156; pentru Tropaeum Traiani până la apariţia volumului Al. Barnea, R. Ocheşeanu, *Tropaeum Traiani. Descoperirile monetare* (mss.) vezi Gh. Poenaru Bordea, R. Ocheşeanu, *Actes ...,* p. 364; pentru Callatis şi Durostorum, Gh. Poenaru Bordea, R. Ocheşeanu, A. Popescu, *Monede greceşti, romane şi bizantine din colecţia Muzeului din Brăila* (mss).

[20] B. Mitrea, Dacia, N.S., 10, 1966, p. 412, nr. 51; C. Preda, SCIV, 23, 1972, 3, p. 399; V. Butnariu, BSNR, 77-79, 1983-1985, 131-133, p. 218, nr. 39.

[21] C. Goos, AVSL, 13, 1876, p. 336; C. Moisil, BSNR, 18, 1923, 47, p. 91; D. Protase, *op. cit.*, p. 169; C. Preda, *op. cit.*, p. 409; V. Butnariu, *op. cit.*, p. 231, unde şi monede de la Theodosius II, Leon I, Zenon şi Basiliscus.

[22] Vezi *supra* nota 13.

[23] Gh. Poenaru Bordea, R. Ocheşeanu, BSNR, 77-79, 1983-1985, 131-133, p. 192, nr. 1.

[24] I. Dimian, SCN, 1, 1957, p. 195; Gh. Poenaru Bordea, R. Ocheşeanu, *op. cit.*, p. 192, nr. 2.

[25] R. Vulpe, I. Barnea, *Din istoria Dobrogei,* II, Bucureşti, 1968, p. 408-409 (I. Barnea).

DEUX MONNAIES EN OR DU BAS-EMPIRE ROMAIN DÉCOUVERTES EN MUNTÉNIE

RÉSUMÉ

On publie un solidus de Marcien découvert fortuitement en 1994 dans la ville de Buzău, lieu-dit „Verguleasa", et un autre solidus d'Anastase trouvé par hasard à Măgurele, près de Bucarest, sur le chemin vers Dărăşti, au bord de l'Argeş.

Ce sont les deux premières monnaies de la deuxième moitié du Ve siècle signalées pour la Valachie. On présente aussi le dossier des monnaies en or et en bronze appartenant à la même époque du territoire de la Roumanie historique tant du *barbaricum*, que de la zone qui faisait partie de l'Empire (Scythie Mineure et Moesia Secunda).

EXPLICATION DE LA FIGURE

Fig. 1. 1. Solidus de Marcien découvert dans la ville de Buzău (agrandi); 2. Solidus d'Anastase découvert à Măgurele (plâtre, agrandi).

DESCOPERIRI INEDITE DE MONEDE ANTICE ŞI BIZANTINE

EMANUEL PETAC

Obiectul prezentei note îl constituie un număr de 19 monede greceşti, romane şi bizantine, care provin din locuri şi zone diferite [1]. Avem de-a face cu descoperiri întâmplătoare, între care loturile de la Limanu, jud. Constanţa şi împrejurimile oraşului Turnu-Severin se dovedesc a fi ceva mai consistente. Faptul se explică prin aceea că în ambele cazuri este vorba de zone situate în apropierea unor importante centre urbane antice, primele provenind din teritoriul rural al Callatisului, iar celelalte din zona oraşului roman Drobeta. Restul monedelor sunt descoperiri singulare şi cu totul izolate, dar nu mai puţin importante din punct de vedere istoric, mai ales dacă avem în vedere că unele dintre acestea aparţin perioadei postaureliene. În prezentarea acestor descoperiri am ales criteriul geografic, în ordinea alfabetică a locului de descoperire al monedelor.

I. BUZĂU

Constantin I

1. AE ↓ 1,77 g; 18 mm.
LRBC, I, 479, Ticinum?, anii 324-327.
RIC, VII, p. 381, nr. 167, Ticinum?, anii 322-325. ⏝/PT?

Constans

2. AE ↓ 1,19 g; 18 mm.
LRBC, I, 856, Tesalonic, anii 337-341.
RIC, VIII, p. 407, nr. 57, Tesalonic, anii 337-340. ——— SMTSA

II. JUD. DOLJ

Heraclius

3. AE ↓ 8,12 g; 29 mm.
DOW, II, I, 76, clasa 2, Constantinopol, Δ, anul 613.

III. LIMANU, JUD. CONSTANŢA

A. Postumius Albinus

4. AR 3,47 g; 20 mm.
Crawford, 372, 2, anul 81 a. Chr., Roma.

Callatis

5. Av. KTIC-TH-C. Capul lui Herakles cu barbă spre st.
Rv. ΚΑΛΛ[Α]ΤΙ-Α-ΝΩΝ. Kybele pe tron spre st.
AE ↑ 5,8 g; 20 mm.
Pick, 293 (var.); M.C. Soutzu, nr. 18.

Callatis: Iulia Domna

6. Av. IOVΛ ΑΓ-CЄBACTH. Bust diademat şi drapat spre dr.
Rv. ΚΑΛ-ΛΑΤΙΑ-ΝΩΝ. Kybele călare pe leu spre dr.
AE ↓ 2,55 g; 18 mm.
Pick, 313 (var.).

Markianopolis: Caracalla şi Geta

7. AE ↓ 11,87 g; 27,9 mm.
Pick, 652.

Diocletian

8. AE ↑ 8,52 g; 27,5 mm.
RIC, VI, p. 512, nr. 21 a, Tesalonic, anii 300-301. ·TSA·

BSNR, LXXXVI–LXXXVII, 1992–1993, p. 319–322

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Licinius I

9. AE ↓ 1,91 g; 23 mm.
RIC, VI, p. 519, nr. 60, Tesalonic, anii 312-313. ·TS·A·

Constantinopolis

10. AE ↑ 2,6 g; 18,5 mm.
LRBC, I, 903, Heraclea, anii 330-335.
RIC, VII, p. 557, nr. 115, Heraclea, anii 330-333. SMHA

Iustin I

11. Av. DN IVSTIN-VS PF AVG. Bust, drapat, diadimat, spre dr.
Rv. I; CON-CORDI. În câmp, dr. Γ şi deasupra probabil cruce.
AE ↑ 2,41 g; 17,9 mm.
DOW, I, p. 43, nr. 16, (tip general), Constantinopol, anii 516-527.
MIB, I, p. 104, 20, 3.

IV. PITEŞTI, JUD. ARGEŞ

Macedonia

12. AE ↑ 6,71 g; 18 mm.
S.W. Grose, *Greek Coins in Fitzwiliam Museum*, II, 3770, Tesalonic, sec. II a. Chr.

V. *Turnu-Severin*

Hadrian

13. AE ↙ 12,7 g; 26,8 mm.
RIC, II, p. 99, nr. 717 c, anii 132-134.
14. AR ↓ 3,02 g; 16,9 mm.
RIC, II, p. 45, nr. 256, anii 134-138.

Antoninus Pius: Faustina I

15. AE ↓ 12,7 g; 29 mm.
RIC, III, p. 164, nr. 1130, după anul 141.

M. Aurelius

16. AR ↑ 3,62 g; 19 mm.
RIC, III, p. 72, nr. 374, anii 175-176.

Constantius II

17. AE ↓ 1,37 g; 16,5 mm.
LRBC, I, 862, anii 341-346, Tesalonic.
RIC, VIII, p. 411, nr. 101, Tesalonic, anii 347-348. ⸸ SMTSA

VI. UDENI, COM. CĂLINEŞTI, JUD. ARGEŞ

Constantius II

18. AE ↓ 3,54 g; 20 mm.
LRBC, II, 2492, Cyzic, anii 351-354.
RIC, VIII, p. 497, nr. 100, Cyzic, anii 351-354. SMKA

VII. VOIVODENI, COM. BÂRSA, JUD. ARAD

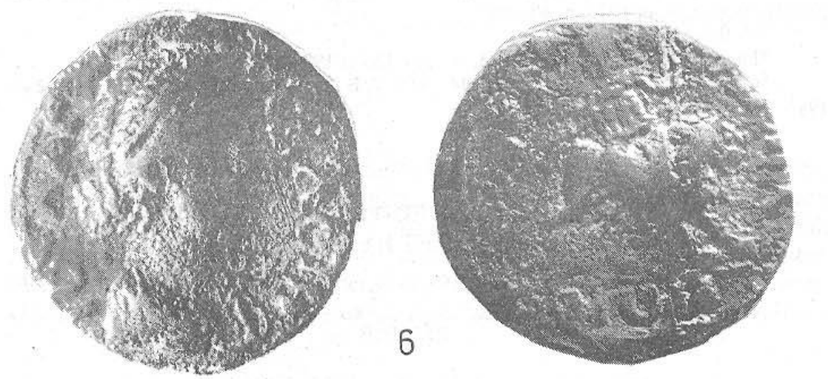
Constantius II

19. AE ↓ 4,79 g; 20 mm.
LRBC, II, 2492, Cyzic, anii 351-354.
RIC, VIII, p. 497, nr. 100, Cyzic, anii 351-354. SMKA

Din cele prezentate mai sus sunt câteva monede şi descoperiri asupra cărora vrem să atragem atenţia. Este vorba, mai întâi, de cele două monede de epocă imperială emise la Callatis, care reprezintă variante ale celor din lucrarea lui B. Pick. În cazul primeia dintre ele (nr. 5), aversul corespunde tipologic cu cel dat de Pick la numărul 293. Reversul este însă diferit, nu din punct de vedere iconografic, ci în ceea ce priveşte distribuţia literelor din legendă. O piesă similară a fost publicată de M.C. Soutzu [2]. Cea de-a doua monedă callatiană (nr. 6) constituie, la rândul ei, o variantă la tipul cunoscut de Pick, 313. Elementele de noutate sunt reprezentate, pe de o parte de efigia Iuliei Domna, al cărei păr este prins în coc, iar pe de altă parte, de legendă, cu altă distribuire, atât pe avers, cât şi pe revers. Moneda descoperită tot la Limanu, (nr. 11), emisă de Iustin I, apare în catalogul DOW, I, 16, dar cu oficinele A şi B; moneda noastră este emisă la Constantinopol, în oficina Γ. Un exemplar similar este semnalat de W. Hahn în colecţia Goodacre, aflată la Ashmolean Museum Oxford [3].

Dorim să subliniem importanţa particulară pe care o prezintă, într-un context mai general, descoperirile monetare postaureliene de la Buzău, Turnu Severin, Udeni şi Voivodeni, situate, cu excepţia celei de la Turnu Severin, în afara graniţelor

Imperiului. Astfel, cele două piese de la Buzău completează lista destul de redusă a descoperirilor din perioada 324-330 (caracterizată de o penetraţie monetară restrânsă) sau se înscriu între acelea care reflectă creşterea gradului de pătrundere a monedei romane după anul 330 [4]. Descoperirea de la Turnu-Severin se înscrie şi ea în etapa anilor 342-348, cu material monetar numeros atât în fosta provincie Dacia, dar mai ales în vechile aşezări romane, riverane [5], cum ar fi Drobeta şi Sucidava [6].

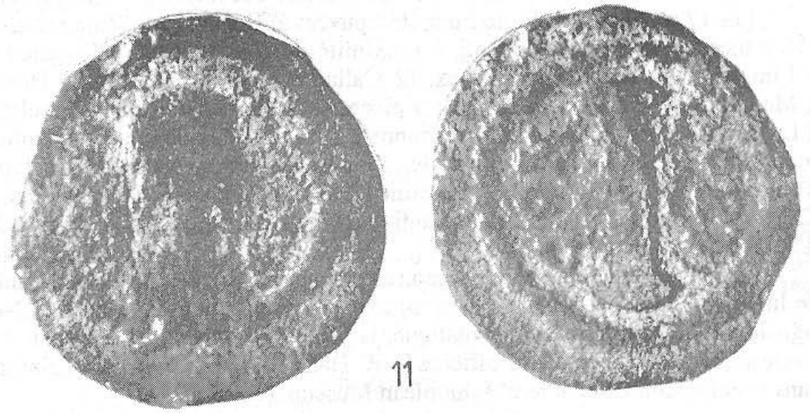

Fig. 1. Monede descoperite la Limanu, jud. Constanţa.

In sfârşit, piesele de la Udeni şi Voivodeni reflectă creşterea importantă a numărului descoperirilor în zonele din afara graniţelor fostei provincii Dacia [7]. În cadrul aceleiaşi problematici se situează şi moneda bizantină descoperită în jud. Dolj [8]. Fără a aduce modificări spectaculoase în datele cunoscute până în momentul de faţă, descoperirile semnalate completează repertoriile de descoperiri monetare aparţinând respectivelor perioade [9], lărgind astfel materialul documentar pe care se întemeiază discuţia legată de evoluţia istorică de după retragerea aureliană în regiunile nord-danubiene.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

NOTE

[1]Monedele se află la CNBAR.
[2]M.C. Soutzu, AARMSI, 35, 1913, p. 365, nr. 18.
[3]MIB, I, p. 104, nr. 20 şi p. 11.
[4]V. Butnaru, ArhMold, 12, 1988, p. 135.
[5]*Ibidem*, p. 137.
[6]La Sucidava vârful este atins după 324; vezi Gh. Poenaru Bordea, Dacia, N.S., 14, 1970, p. 251-295 şi SCN, 6, 1975, p. 69-106.
[7]V. Butnaru, *op. cit.*, p. 139.
[8]Idem, BSNR, 77-79, 1983-1985, nr. 181-183 şi 199-237.
[9]C. Preda, SCIVA, 26, 1975, 4, p. 441-485; V. Butnaru, ArhMold, 11, 1987, p. 114-140; 12, 1988, p. 131-196; 14, 1991, p. 67-107.

DÉCOUVERTES INEDITES DE MONNAIES ROMAINES ET BYZANTINES

RÉSUMÉ

L'auteur présente 19 monnaies, dont 17 bronzes et 2 deniers romains (1 denier républicain de A. Postumius Albinus, découvert à Limanu, dép. de Constanţa et un autre, impérial, de Marc Aurèle, découvert à Turnu Severin).

Les 17 monnaies de bronze ont été trouvées à: Buzău, 2 ex. (Constantin I et Constance); dans le dép. de Dolj, à proximité du Danube-1 ex. (Heraklius Ier); à Limanu, dép. de Constanţa-7 ex. (2 Callatis: 1 autonome, 1 Iulia Domna; 1 Markianopolis: Caracalla et Geta; 3 pièces romaines impériales: 1 Diocletien, 1 Licinius, 1 Constantinopolis; une monnaie byzantine de Justin I [er]). Les autres 6 monnaies de ce groupe proviennent de : Piteşti, dép. d'Argeş-1 ex. (Macédoine); Turnu Severin-3ex. (1 Hadrien, 1 Faustine I [ère], 1 Constantius II); Udeni, comm. de Călineşti, dép. d'Argeş-1 ex. (Constantius II); Voivodeni, comm. de Bârsa, dép. d'Arad-1 ex. (Constantius II).

La monnaie n° 6 est une variante au catalogue de B. Pick, nr. 313, par l'éphigie de Julia Domna (à cheveux en chignon) et par la distribution des légendes. Nous signalons aussi une rarité numismatique, la pièce de Justin I [er] (n° 11), qui a été émise à Constantinople, dans l'officine Γ. W. Hahn signale un exemplaire similaire dans la collection Goodacre d'Ashmolean Museum (Oxford).

EXPLICATION DE LA FIGURE

Fig. 1. Monnaies découvertes à Limanu, dép. de Constanţa.

MONEDE GRECEŞTI, ROMANE ŞI BIZANTINE DESCOPERITE ÎN DOBROGEA

ADRIAN POPESCU şi *MIHAI IONESCU*

Publicarea monedelor descoperite întâmplător, cum este şi cazul celor de mai jos, şi-a dovedit importanţa arheologică şi numismatică, mai ales atunci când acestea sunt singurele documente care pun în evidenţă urme de locuire, adăugându-se descoperirilor mai vechi sau îmbogăţind cu noi puncte harta arheologică a Dobrogei. Monedele publicate aici au fost adunate la date diferite de către cel de-al doilea semnatar al acestei contribuţii [1], prezentarea lor fiind făcută pe localităţi în ordine alfabetică.

I. ARSA, COM. ALBEŞTI, JUD. CONSTANŢA

În curtea lui C. Chelu aflată lângă biserică a fost găsită întâmplător o monedă de la:

Iustinian I

1. AE ↖ 6,15 g; 25,9 x 27,4 mm.
K; ⚲; XXII = 548/9
DOW, I, p. 149, nr. 239, Antiochia, clasa C.

În acest loc a fost observat şi material ceramic de epocă romano-bizantină fiind posibil ca în acest punct să existe o aşezare, satul Arsa fiind cunoscut până acum în special pentru materialele arheologice de epocă elenistică [2], iar mai recent de aici provenind o monedă medievală [3].

II. CONSTANŢA

Pe parcursul mai multor ani şi în diferite puncte situate pe suprafaţa cetăţii antice sau în imediata ei apropiere au fost descoperite mai multe monede greceşti, romane şi bizantine.

Tomis: autonomă

2*. AE ↑ fragmentară; două contramărci pe avers.
Regling, p. 646, nr. 2460, prima serie de monede autonome.
Descoperită pe str. Mircea cel Bătrân.

BSNR, LXXXVI–LXXXVII, 1992–1993, p. 323–328

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com